

ปัญหากฎหมายของวิธีการเพื่อความปลอดภัย : ศึกษาเฉพาะกรณีกักกัน¹

เอกวัฒน์ มีคง²

จากการศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด หลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่างๆเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัยในกรณีของกักกัน ทำให้ผู้จัดทำได้รับความรู้ความเข้าใจถึงรากฐานแนวคิดในการจัดการกับผู้กระทำความผิดอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น โดยใช้มาตรการต่างๆจนพัฒนามาสู่การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้ว่า เมื่อบุคคลใดได้กระทำความผิด จนก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวมขึ้น บุคคลนั้นก็ต้องรับผิดชอบในผลของการกระทำของตนตามวิธีการและหลักเกณฑ์ที่สังคมนั้นๆได้กำหนดเอาไว้ ซึ่งในระยะเริ่มแรกนั้น มาตรการที่สังคมต่าง ๆ นำมาใช้แก่ผู้ที่กระทำความผิด ก็คือ การลงโทษ โดยมีแนวความคิดในการแก้แค้นทดแทน กล่าวคือ เมื่อบุคคลใดทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น บุคคลนั้นก็ต้องถูกลงโทษให้สาสมกับความผิดหรือความเสียหายที่ตนได้กระทำขึ้นนั้น ต่อมาก็ได้เกิดแนวความคิดว่า การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนนั้น ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาคriminal ในสังคมให้หมดไปได้ทั้งหมด เนื่องจากการกระทำความผิดบางอย่าง เพียงการลงโทษเพียงอย่างเดียว ยังไม่สามารถทำให้บุคคลผู้กระทำความผิดเกรงกลัวหรือเจ็ดหลาบได้ และยังคงมีการกระทำความผิดซ้ำเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก จึงทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษในรูปแบบอื่นๆต่อมาเพื่อนำมาใช้แก้ไขและป้องกันการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิด จนกระทั่งเกิดแนวคิดในการนำมาตรการที่ไม่ใช่การลงโทษมาใช้กับผู้กระทำความผิดขึ้น วิธีการเพื่อความปลอดภัยจึงถูกนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาคriminal ความผิดของผู้กระทำความผิดนั้น

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย พบว่าในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกักกันอยู่ในมาตรา 40 จนถึงมาตรา 43 ซึ่งเป็นการบัญญัติถึงหลักเกณฑ์ในการที่จะนำมาตรการกักกันมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นผู้กระทำผิดติดนิสัย โดยมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำผิดประกอบอาชญากรรมได้อีก นอกจากนี้ยังมีเจตนารมณ์เพื่อตัดนิสัยของผู้กระทำผิด และฝึกอาชีพให้กับผู้กระทำความผิดด้วย

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายของวิธีการเพื่อความปลอดภัย: ศึกษาเฉพาะกรณีกักกัน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์จุฑาพร วงศ์ทองสรรค์ และคณะกรรมการสอบ คือรองศาสตราจารย์จรล เล็งวิทยา และรองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษา ผู้จัดทำพบว่าบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการกักกันดังกล่าว ยังมีปัญหาในการนำมาใช้อยู่หลายประการ ดังนี้

ประการแรก เงื่อนไขตามมาตรา 41 ไม่สามารถนำมาตรการกักกันมาใช้กับผู้กระทำความผิดคดีนิตยที่ถูกพิพากษาให้จำคุกครั้งแรกได้

เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญามาตรา 41 กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้ที่จะถูกกักกันว่า ผู้นั้นต้องเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกันมาแล้ว หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนมาแล้ว ไม่น้อยกว่าสองครั้ง และต่อมาผู้นั้นได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดในบรรดาที่ระบุไว้นั้นอีกจนศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนสำหรับการกระทำความผิดนั้น ศาลจึงจะถือว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดคดีนิตย แต่จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย จะเห็นได้ว่าการจะนำมาตรการกักกันมาใช้ ควรจะคำนึงถึงเงื่อนไขที่ว่า ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นผู้กระทำความผิดคดีนิตยหรือไม่ หรือเป็นบุคคลที่เป็นอันตรายต่อสังคมหรือไม่ มากกว่าที่จะคำนึงถึงเงื่อนไขการถูกพิพากษาให้จำคุกดังที่มาตรา 41 ได้กำหนดเอาไว้ เนื่องจากเงื่อนไขการจำคุกตามที่มาตรา 41 ได้กำหนดนั้น ไม่ได้เป็นการรับรองว่าผู้กระทำความผิดที่ถูกศาลพิพากษาให้จำคุกในครั้งแรกนั้น ได้กระทำความผิดครั้งนั้นเป็นครั้งแรก ตรงกันข้าม ผู้กระทำความผิดนั้นอาจจะได้กระทำความผิดมาก่อนหน้านี้มาหลายครั้งแล้วก็ได้ ซึ่งเมื่อถูกจับและถูกพิพากษาให้จำคุก บุคคลนั้นก็ไ้เป็นผู้กระทำความผิดคดีนิตยไปแล้ว หากจะต้องรอให้มีการกระทำความผิดอีก แล้วถูกศาลพิพากษาจำคุกอีก จนครบเงื่อนไขที่จะนำมาตรการกักกันมาใช้ตามมาตรา 41 นั้น จะทำให้การนำมาตรการกักกันมาใช้ไม่มีประโยชน์อีกต่อไป

ประการที่สอง มาตรการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยไม่อาจนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่อยู่ในระหว่างถูกพักการลงโทษได้

เนื่องจากการที่ผู้กระทำความผิดได้รับการพักการลงโทษนั้น มิได้ถือว่าผู้กระทำความผิดนั้นพ้นโทษออกมาแล้ว ผู้กระทำนั้นเพียงได้รับการปล่อยตัวออกไปก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาศาล ภายใต้เงื่อนไขคุมประพฤติที่กำหนดเท่านั้น ซึ่งหากปรากฏว่าผู้กระทำผิดได้ฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมประพฤติ ก็จะต้องกลับมารับโทษจำคุกตามระยะเวลาที่เหลืออยู่ ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 41 วรรคสอง และมาตรา 42 นั้น การกักกันจะมีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้กระทำผิดได้พ้นจากโทษจำคุก หรือกักขัง ในความผิดที่ถูกศาลพิพากษาให้จำคุก หรือกักขังในครั้งที่ 2 มาแล้ว และมาทำความผิดอีกในครั้งที่ 3 จนถูกศาล

พิพากษาให้จำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนสำหรับการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 41(1)-(8)

อีกเท่านั้น มิได้รวมถึงกรณีและผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดในระหว่างถูกพักการลงโทษด้วย

การที่มาตรา 41 และมาตรา 42 กำหนดให้นำมาตรการกักกันมาใช้แต่เฉพาะกับผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษแล้วเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงกรณีที่มีการพักการลงโทษ ทำให้การนำมาตรการกักกันไม่อาจปกป้องสังคมจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากผู้กระทำความผิดคดีนี้เสียได้

ประการที่สาม ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 41 บัญญัติความผิดที่ให้นำมาตรการการกักกันมาใช้ได้ เอาไว้ไม่ครอบคลุม

เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญามาตรา 41 ได้กำหนดให้นำมาตรการกักกันมาใช้กับความผิดเพียง 8 ประเภท ตามที่กำหนดใน (1)-(8) เท่านั้น ซึ่งเป็นความผิดที่บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาทั้งสิ้น ไม่ได้รวมความผิดตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษเข้าไปด้วย จึงไม่นำมาตรการกักกันตามมาตรา 41 มาใช้กับการกระทำความผิดในคดียาเสพติดได้ ทั้งที่คดียาเสพติดเป็นคดีที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคมในวงกว้าง และเป็นคดีที่มีจำนวนผู้กระทำความผิด และมีการกระทำความผิดซ้ำมากที่สุด ในจำนวนความผิดทั้งหมดที่เกิดขึ้นด้วย

ประการที่สี่ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 43 กำหนดให้เฉพาะแต่พนักงานอัยการเท่านั้นเป็นผู้มีอำนาจฟ้องขอให้ใช้มาตรการกักกัน ทำให้มาตรการกักกันไม่ค่อยถูกนำมาใช้มากนัก

ในมาตรา 43 แห่งประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดให้การฟ้องขอให้กักกันเป็นอำนาจของพนักงานอัยการโดยเฉพาะ ซึ่งถือเป็นการจำกัดอำนาจของผู้เสียหายโดยตรงในฐานะที่เป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดในฐานใดฐานหนึ่งตามที่มาตรา 41 ได้กำหนดไว้ ส่งผลให้ผู้เสียหายไม่สามารถขอให้นำมาตรการกักกันมาใช้กับผู้กระทำความผิดคดีนี้ได้ จากการศึกษาพบว่าพนักงานอัยการมักไม่ได้ฟ้องขอให้มีการกักกันผู้กระทำความผิด เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของผู้กระทำความผิดไม่เพียงพอ ซึ่งปัญหานี้ในบางกรณี ผู้เสียหายอาจเป็นผู้ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิด หรืออาจรู้ถึงการกระทำความผิดคดีนี้ของตัวผู้กระทำความผิดมากกว่าพนักงานอัยการเสียอีก แต่ผู้เสียหายก็ไม่อาจขอให้ศาลกักกันได้ เพราะมาตรา 43 ไม่ได้ให้อำนาจไว้

นอกจากนี้ ในการที่อัยการจะฟ้องขอให้ใช้มาตรการกักกัน อัยการจะต้องทราบถึงประวัติภูมิหลังของผู้กระทำความผิดด้วย โดยจะต้องแสดงให้เห็นว่า ผู้กระทำความผิดเป็นผู้กระทำความผิดคดีนี้ แต่เนื่องจากพนักงานอัยการจะทราบข้อมูลของผู้กระทำความผิดได้ก็เพียงจากสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

เท่านั้น หากพนักงานสอบสวนมิได้ดำเนินการสอบสวนถึงประวัติการถูกดำเนินคดีของผู้กระทำผิดเข้ามาในสำนวนการสอบสวน พนักงานอัยการก็ไม่อาจทราบถึงข้อมูลประวัติของผู้กระทำผิดได้ และถึงแม้พนักงานอัยการจะสามารถสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ก็ตาม แต่พนักงานสอบสวนมักจะใช้เวลาในการสอบสวนอย่างเต็มที่ก่อนส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการ จึงทำให้พนักงานอัยการมีเวลาตรวจสอบความสมบูรณ์ของสำนวนไม่มาก การจะให้สอบสวนเพิ่มเติมถึงประวัติของผู้กระทำผิดจึงอาจกระทำได้ยาก อีกทั้งข้อมูลประวัติการถูกดำเนินคดีของผู้กระทำผิดมักอยู่กระจัดกระจายไปตามแต่ละหน่วยงาน ซึ่งแต่ละหน่วยงานก็จะเก็บข้อมูลของผู้กระทำผิดเอาไว้เพียงเฉพาะที่ตนจะใช้ประโยชน์เท่านั้น ไม่ได้มีหน่วยงานกลางในการรวบรวมข้อมูลต่างๆของผู้กระทำผิด จึงทำให้การรวบรวมประวัติการถูกดำเนินคดีของผู้กระทำผิดมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและต้องใช้เวลาาน ด้วยเหตุนี้ มาตรการกักกันจึงไม่ค่อยถูกนำมาใช้แก่จำเลยมากเท่าที่ควร

จากการที่ผู้จัดทำได้ศึกษาถึงหลักเกณฑ์ต่างๆของมาตรการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ประกอบกับหลักเกณฑ์การใช้มาตรการกักกันของต่างประเทศแล้ว จึงได้ข้อเสนอแนะดังนี้

กรณีปัญหามาตรการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 41 ไม่สามารถนำมาใช้กับผู้กระทำ ความผิดคดีนิสัยที่ถูกพิพากษาให้จำคุกครั้งแรกได้นั้น ควรมีการแก้ไขหลักเกณฑ์การนำมาตราการกักกัน มาใช้กับตัวผู้กระทำความผิดในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 41 โดยนำหลักการในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศเยอรมันมาใช้ กล่าวคือ กำหนดเงื่อนไขการนำมาตราการกักกันมาใช้เพิ่มอีกรรคหนึ่งว่า “ในกรณีที่มีการพิจารณาแล้วพบว่า ผู้กระทำผิดมีแนวโน้มในการก่ออาชญากรรมร้ายแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีซึ่งผู้เสียหายอาจได้รับผลกระทบทางด้านร่างกายและจิตใจอย่างร้ายแรง หรือก่อให้เกิดความเสียหายทางทรัพย์สินอย่างร้ายแรง หรือเป็นกรณีที่ผู้กระทำผิดนั้นเป็นผู้กระทำผิดคดีนิสัย ศาลอาจนำมาตราการกักกันมาใช้ได้โดยไม่ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขตามที่กำหนดในวรรคแรก” เพื่อให้สอดคล้องกับแนวความคิดของการกักกันที่ต้องการป้องกันสังคมจากอาชญากรรม และเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดคดีนิสัย

กรณีปัญหาที่ไม่อาจนำมาตราการกักกันมาใช้ได้เนื่องจากผู้กระทำความผิดกระทำความผิด ในระหว่างถูกพักการลงโทษนั้น เห็นว่า เพื่อให้การบังคับใช้มาตรการกักกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการอุดช่องว่างของกฎหมาย ควรแก้ไขข้อความในวรรคสอง ของมาตรา 41 โดยเพิ่มการพักการ

ลงโทษเข้าไป เป็นว่า “...และภายในเวลาสิบปี นับแต่วันที่ผู้นั้นได้พ้นจากการกักกัน หรือพ้นโทษ หรือในกรณีที่มีการพักการลงโทษ และในระหว่างพักการลงโทษ ผู้นั้นได้กระทำความผิด...”

กรณีปัญหาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 41 ที่บัญญัติความผิดที่ทำให้มีการกักกันได้ เอาไว้ไม่ครอบคลุม เห็นว่า ควรเพิ่มประเภทความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษเข้าไปในอนุมาตรา 9 ของมาตรา 41 ด้วยเพื่อให้ครอบคลุมถึงความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งเป็นความผิดที่มีการกระทำความผิดซ้ำมากที่สุด

กรณีปัญหาของการกำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องขอให้ใช้มาตรการกักกัน ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 43 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนแรกปัญหาของการกำหนดให้พนักงานอัยการแต่ผู้เดียวเป็นผู้ฟ้องขอให้ใช้มาตรการกักกัน ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 43 เห็นว่า เพื่อให้สามารถนำมาตราการกักกันมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ควรแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา 43 โดยการกำหนดให้ ผู้เสียหายสามารถร้องขอให้มีการกักกันผู้กระทำความผิดคดีนี้เสียได้ แม้ว่าพนักงานอัยการจะไม่ฟ้องขอให้กักกันก็ตาม

ส่วนที่สองปัญหากรณีไม่ทราบประวัติอาชญากรรมของผู้กระทำความผิด เห็นว่า เพื่อให้สามารถตรวจสอบทะเบียนประวัติอาชญากรของผู้กระทำผิดได้โดยสะดวก ถูกต้องและเป็นปัจจุบันที่สุด ควรกำหนดให้มีหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเป็นหน่วยงานกลางผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมทะเบียนประวัติอาชญากร โดยกำหนดให้ทั้งหน่วยงานของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล จะต้องส่งข้อมูลประวัติการดำเนินคดีต่างมารวบรวมไว้ที่หน่วยงานกลางดังกล่าว ดังเช่นศูนย์ข้อมูลอาชญากรแห่งชาติ (NCIC) ที่เป็นศูนย์รองรับการบังคับใช้กฎหมายและกิจการต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา

เอกสารอ้างอิง

ธานี วรภัทร์. หลักกฎหมายมาตรการบังคับทางอาญา. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2557).

วินัย ลำเลิศ. กฎหมายอาญา 1. พิมพ์ครั้งที่ 4. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2560).

หยุด แสงอุทัย. วิธีการเพื่อความปลอดภัย. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547).

ถาวร พานิชย์พันธ์. “วิธีการเพื่อความปลอดภัย.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

สุทธาศินี แสงจันทร์. “มาตรการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย : ศึกษาเฉพาะกรณี การเรียกประกัน ทันทีบนและการห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง.” สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553.